

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2011, Volume: 6, Number: 2, Article Number: 1C0402

EDUCATION SCIENCES

Received: November 2010

Accepted: February 2011

Series : 1C

ISSN : 1308-7274

© 2010 www.newwsa.com

Berrin Akman

Gözde Baydemir

Tuğçe Akyol

Alev Çelik Arslan

Sevi Kent Kükütcü

Hacettepe University

bakman@hacettepe.edu.tr

Ankara-Turkey

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN SINIFTA KARŞILAŞTIKLARI SORUN DAVRANIŞLARA İLİŞKİN DÜŞÜNCELERİ

ÖZET

Bu araştırma betimsel bir çalışmadır. Öğretmenlerin okul öncesi dönemde sorun davranışlarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla ilk 7 maddesi demografik bilgiler olmak toplam 19 maddeden oluşan ve araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Araştırmada yer alan nicel verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde; kategoriler oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklem grubunu Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan,5-6 yaş gruplarıyla çalışan, 110 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Elde edilen verilerin analizleri değerlendirildiğinde, öğretmenlerin aslında sorun davranışlarda ortak bir tanıma ulaşamadıkları, kendi meslek yaşantılarında karşılaştıkları sorunları çocuğa göre yorumlayıp tanımlama yaptıkları görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Okul Öncesi Eğitim, Sorun Davranış, Öğretmen, Öğretmen Düşünceleri, Sınıf Yönetimi

THE OPINIONS OF PRESCHOOL TEACHERS ABOUT PROBLEM BEHAVIOURS WHICH FACED IN CLASSROOM

ABSTRACT

This investigation is a descriptive study. In order to realize opinions of teachers about problem behaviors' in preschool, questionnaire form used which is first seven questions about demographic information consists total 19 questions and is prepared by researchers. Percent and frequency values are used for analysis of quantitative data's in this study. In analysis of quantitative data's, categories are formed. The sample group for this study consists of 110 preschool teachers working in many cities of Turkey and with 5-6 years old groups. When analysis of the obtained data is evaluate, it has revealed that teachers could not achieve actually a common definition of problem behaviors and interpreted problems in their own professional lives according to the child.

Keywords: Preschool Education, Problem Behaviour, Teacher, Teacher's Opinions, Classroom Management

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Okul, çocuğun aile ortamından çıkıp, dış dünyaya ve toplumsal çevreye katıldığı ilk dönemdir. Çocuk okula başlamanın ilk adımını, ülkemizde zorunlu eğitim kapsamına da alınma çalışmaları başlatılan okul öncesi eğitim ile gerçekleştirir.

Okul öncesi dönem insan hayatının diğer dönemlerinin de temelini oluşturan bir dönemdir. Bu dönem de verilen doğru eğitim ile çocuk özgüven, güven, problem çözme becerileri kazanacak, ergenlikten yaşlılığa kadar verdiği yaşam mücadelesinde başarılı, sorumluluklarının bilincinde bir yetişkin olarak hayata devam edebilecektir. Bu bağlamda okul öncesi dönem de verilen eğitimin bir ömrü etkilediği düşünülerek çocuklar için en doğru eğitim yöntemlerinin tercih edilmesi esastır. (MEB, 2006).

Çocuk için okula başlamak, yaşamındaki önemli olaylardan biridir. Okul ile birlikte, çocuğun dünyasına, onu ilerde belki de anne-babası kadar etkileyecek, yeni bir yetişkin olan öğretmeni girer. Öğretmenle kurulan ilk ilişkilerin olumlu ve sevgiye dayalı olması, çocuğun gelecekteki öğrenim hayatı bakımından son derece önemlidir. Çocuğun okula uyumunda en önemli rol öğretmene aittir. Çünkü çocuk aile dışına çıktığında ilk etkin rol öğretmenindir ve etkisi okul yılları dışında da sürer.

Sertbaş'a göre çocuklar her yeni gelişim dönemine geçtiklerinde yeni bilgi ve beceriler kazanırlar. Bu becerilerin yanında çözümlenmesi gereken yeni problemlerde beraberinde gelmektedir. Çocuğun aile ortamı, çevresi ve onu etkileyen diğer değişkenler bu problemlerle baş etmede önemli bir rol oynamaktadır. Ortaya çıkan bu problemler yaş dönemlerine uygun olarak normal ve geçici olabildiği gibi zaman içerisinde halledilemeden ileriki yaşlara olumsuz bir şekilde yansıyor da olabilir (Sertbaş, 2006).

Sorun davranışları olan çocuk terimi belli bir çocuk için, yani öğrenme güçlüğü, otizm veya dikkat eksikliği olan çocuklar için kullanılan bir terim olmayıp genel bir terimdir. Birkan'a göre davranış sorunu, çocuğun kendisi ya da başkaları için sorun yaratan şeyler yapmasıdır. Bir davranış, çocuğa o davranışı yapmaması söylendiği ve çocuk o davranışı yapmamayı becerecek özellikte olduğu hâlde davranışı tekrar yaparsa sorunlu davranış olur (Birkan, 2002). Çocukta problem olarak tanımlanan belirtileri değerlendirirken çocuğun gelişim dönemi ve belirtilerin hangi sıklık ve şiddette olduğu dikkatle incelenmelidir. Dış baskılara bağlı olarak ortaya çıkan ve bir süre sonra yok olan belirtiler sürekli değildir ve sürekli olanlarla bir sayılmamalıdır (Arı vd., 1995).

Okul öncesi eğitim sürecinde, öğrencilerin gelişim alanları desteklenirken aynı zamanda onların istenmedik davranışlarının önlenmesi, istedik davranışlar kazanmaları, ileride kendi otokontrollerini sağlayan bireyler olması için öğretmenlerin uyguladıkları sınıf yönetimi stratejileri oldukça önemlidir. (Başar, 2001). Sorun davranışların en aza indirilmesinde, çocuklar için bir gruba dâhil olmayı ve topluma uyum sağlamayı kolaylaştıracak davranış değişikliklerini meydana getirmek ve uygun olmayan davranışları azaltmak gerekmektedir. Okul öncesi eğitim kurumlarında bu görev ise öğretmene düşmektedir. Okul öncesi dönemde gösterilen sorun davranışların temel özelliklerinin öğretmenler tarafından bilinmesi ve geliştirilecek stratejilerin buna göre yapılandırılması önem taşımaktadır.

Araştırmacılar, sorun davranışları "içe Yönelim (internalizing) ve Dışa Yönelim (externalizing) sorun davranışlar" olmak üzere sınıflandırmışlardır. Vurma, çalma, tehdit etme, saldırganlık, aşırı

hareketlilik, anti sosyal ve devam eden etkinlikleri bozma, karşı koyma, kurallara uymama gibi rahatsız edici davranış çeşitlerini kapsamaktadır. İçerik yönelim problem davranışlar ise; içerik kapanıklık, bedensel şikâyetler ve anksiyete (kaygı, korku, tedirginlik, bunalma vb.) gibi davranışları olarak nitelendirilmektedir. Bu davranışları anlamak daha zordur. (Özbey, Alisinaoğlu, 2009).

Okul öncesi dönemde problem davranışlar uyku, temizlik-tuvalet, yemek alışkanlıklarında gözlenebilir. Bunun yanında şımarıklık, söz dinlememe, savurganlık, küfretme, yalan söyleme, inatçılık, kıskançlık, saldırganlık, utangaçlık gibi davranışlar da problem olarak görülebilmektedir. Davranış sorunlarıyla başa çıkma; görmezden gelme, ödülü geri çekme, alternatif sunma, sözle uyarıda bulunma, tartışmaktan kaçınma yöntemlerinin uygun şekilde uygulanması etkili olabilir. Davranış sorunlarıyla baş etme, yetiştiren çok çocuğun yararına olacaktır. Bu durum çocuğa daha çok arkadaş edinme, daha fazla beceri kazanma ve olumlu davranış sergilemekten hoşlanma fırsatı sağlayabilecektir (Birkan, 2002).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu çalışma, okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları sorun davranışlara ilişkin düşüncelerini belirleyerek, öğretmenlerin ve rehberlik servisinin ve ailelerin sorun davranışlara yönelik çalışmalarının ne boyutta olduğunu anlama ve özellikle sorun davranışla başa çıkma konusunda öğretmenlerin ve ailelerin eksiklerini gidermeye yönelik olması açısından önemlidir.

3. YÖNTEM (METHOD)

Bu araştırma okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları sorun davranışlara ilişkin düşünceleri belirlemek amacıyla yapılan betimsel bir çalışmadır. Araştırmada;

- Okul öncesi öğretmenlerinin sınıfta karşılaştıkları sorun davranışlara ilişkin genel olarak düşünceleri nelerdir?
- Sınıfta görülen sorun davranışların oluşmasına etki eden faktörler nelerdir? sorularına cevap aranmıştır.

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'nin 23 ilinde (Adana, Ankara, Afyon, Amasya, Antalya, Bolu, Denizli, Diyarbakır, Düzce, Erzurum, Eskişehir, Giresun, İstanbul, Kars, Kayseri, Kırıkkale, Kocaeli, Kütahya, Mardin, Muğla, Rize, Şırnak, Urfa) Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel ilköğretim okullarının anasınıflarında ve bağımsız anaokullarında çalışan ve 5-6 yaş gruplarında görev yapan 106'sı (%96.4) kadın, 4'ü (%3.6) erkek olmak üzere toplam 110 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin okul öncesi dönemde sorun davranışlarına yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla ilk 7 maddesi demografik bilgiler olmak toplam 19 maddeden oluşan ve araştırmacılar tarafından hazırlanan anket formu kullanılmıştır. Bu anket formunun demografik bilgiler dışındaki kısmını oluşturan sorularda öğretmenlere; sorun davranışların tanımı, nedenleri, öğretmenlerin kullandıkları yöntemler ve aile katılımlarını içeren 12 soru sorulmuştur. Araştırmada yer alan nicel verilerin analizinde yüzde ve frekans değerleri kullanılmıştır. Nitel verilerin analizinde; ankette yer alan her bir soru araştırmacılar tarafından tek tek incelenmiş, görüş birliğine varılmış ve kategoriler oluşturulmuştur.

Ankete yanıt veren öğretmenlerin demografik bilgileri incelendiğinde;

Tablo 1. Öğretmenlerin yaşlara göre dağılımı
(Table 1. The range of teachers according to ages)

	n	%	
Yaş	21-25	39	35,5
	26-30	38	34,5
	31-35	19	17,3
	36-40	10	9,1
	41-45	2	1,8
	46-50	1	,9
	51 ve üzeri	1	,9
Toplam	110	100,0	

Tablo 1’de yer alan öğretmenlerin yaşlara göre dağılımları incelendiğinde; 21-25 yaş arasında; 39 öğretmen (%35,5) ,26-30 yaş arasında 38 öğretmen (%34,5), 31-35 yaş arasında 19 öğretmen (%17,3), 36-40 yaş arasında 10 öğretmen (%9,1), 41-45 yaş arasında 2 öğretmen (%1,8) ve 46-50 yaş arası ile 51 ve üzeri yaşta 1’er öğretmen (%0,9) olduğu görülmektedir. Ankete yanıt veren öğretmenlerin yaşları değerlendirildiğinde okul öncesi eğitim kurumlarının genç ve buna bağlı olarak dinamik bir kadronun olduğu söylenebilir.

Tablo 2. Öğretmenlerin mesleki hizmet yıllarına göre dağılımı
(Table 2. The range of teachers according to employment year)

	n	%	
Mesleki Hizmet Yılı	1-5	71	64,5
	6-10	21	19,1
	11-15	7	6,4
	16-20	7	6,4
	21-25	2	1,8
	26 ve üzeri	2	1,8
	Toplam	110	100,0

Tablo 2’de yer alan öğretmenlerin mesleki hizmet yıllarının dağılımı incelendiğinde; hizmet yılında; 1-5 yıldır görev yapan öğretmenlerin oranı %64,5, 6-10 yıldır görev yapan öğretmenlerin oranı %19,1, 11-15 ile 16-20 yıldır görev yapan öğretmenlerin oranlarının %6,4, 21-25 yıldır görev yapan öğretmenlerin oranının %1,8 ve 26 yıl ve daha fazla yıl çalışan öğretmenlerin oranının %1,8 olduğu görülmektedir. Mesleki hizmet yılına ait tablo incelendiğinde öğretmenlerin çoğunluğunun öğretmenlik mesleğine yeni başladıkları veya meslekteki ilk yıllarında oldukları söylenebilir.

Tablo 3. Öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre dağılımı
(Table 3. The range of teachers according to graduated school)

	n	%	
Mezun Olunan Okul	Eğitim Fakültesi-Okul Öncesi Öğretmenliği	55	50,0
	Çocuk Gelişimi ve Eğitimi	9	8,2
	Mesleki Eğitim Fakültesi-Anaokulu Öğretmenliği	15	13,6
	Meslek Yüksek Okulu-Çocuk Gelişimi Programı	14	12,7
	Açıköğretim Fakültesi-Okul Öncesi Öğretmenliği	15	13,6
	Meslek Lisesi	2	1,8
Toplam	110	100,0	

Tablo 3'te yer alan öğretmenlerin mezun oldukları okul türleri incelendiğinde; üniversitelerin eğitim fakülteleri okul öncesi öğretmenliği ana bilim dalı mezunu öğretmenlerin (%50) ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Daha sonra sırasıyla çalışma grubunu oluşturan öğretmenlerin mesleki eğitim fakültelerinin anaokulu öğretmenliği ve açıköğretim mezunu (%13,6; %13.6); meslek yüksek okulu mezunu (%12,7), üniversitelerin çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü mezunu (%8,2) ve kız meslek lisesi (%1,8) mezunu oldukları görülmektedir.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND COMMENTS)

Öğretmenlerin sınıfta karşılaştıkları sorun davranışlara ilişkin ankete verdikleri yanıtlar incelendiğinde;

Tablo 4. Öğretmenlerin "sorun davranış" olarak nitelendirdikleri özelliklerin kategorilere göre dağılımı
(Table 4. The range of features characterized by preschool teachers as a "problem behaviour" according to categories)

KATEGORİLER (CATEGORIES)	n
Saldırganlık (Offensiveness)	31
Vurma	5
Hırçınlık	2
Isırma	2
Tükürme	4
Tekme	1
Ara Toplam	45
Şiddet Gösterme (Turn to Violence)	8
Arkadaşlarına Zarar Verme	19
Saç Çekme	1
Okul Araç ve Gereçlerine Zarar Verme	2
Kendine Zarar Verme	6
Saçını Koparma	1
Nesneleri Fırlatma	1
Ara Toplam	38
İletişim Problemleri (Communication Problems)	3
Aile içi iletişim problem (tutarsız davranma)	4
Arkadaşları ile İletişim Problemi	9
Öğretmen ile İletişim Problemi	7
Dinleme Problemi	3
Göz Teması Kuramama	1
Duygularını İfade Edememe	3
Özgüven Eksikliği	1
Ara Toplam	31
Arkadaşlarına/Çevreye Uyum Sağlamada Zorluk (To Friends/Surroundings out of Orientation)	15
Okula uyum sağlamada zorluk	7
Ara Toplam	22
Yalan Söyleme (Lying)	21
Tuvalet Problemi (Toilet Problems)	4
Enürezis	11
Enkoprezis	1
Ara Toplam	16
Dikkat Eksikliği (Lack of Attention)	16
Tırnak Yeme (Nail Biting)	15
Hiperaktivite (Hyperactive)	14

Kıskançlık (Jealousy)	11
Kardeş Kıskançlığı	3
Ara Toplam	14
Hırsızlık (Robbery)	13
Sınıf İçi Kurallara Uymama (Don't obey the classroom rules)	12
Yeme Bozukluğu (Eating Disorder)	10
İçe Kapanıklık (Moody)	10
Öğrenme Güçlüğü (Learning Disability)	9
Konuşma Bozukluğu (Speech Disorders)	6
Kekemelik	2
Türkçeyi düzgün konuşmama	1
Ara Toplam	9
Küfür Etme (Curse)	8
Parmak Emme (Thumb Sucking)	8
Ağlamak (Crying)	8
Mastürbasyon (Masturbation)	6
Paylaşmama (Not to Share)	6
Öfkeli/Sinirli (Angry/Nervous)	6
Yanıt Vermeyen Öğretmen (Not to respond)	5
Bağımlılık (Addiction)	5
Sınıf Düzenini Bozma (Classroom Derangement)	3
Dikkat Dağıtma	1
Disiplini Bozma	1
Ara Toplam	5
Utangaçlık (Shyness)	4
Özel Eğitime İhtiyacı olan Çocuk (Special Education Needs)	1
Zeka Geriliği Olan Çocuk	2
Fiziksel Engeli Olan Çocuk	1
Ara Toplam	4
Uyku Problemi (Sleeping Problems)	3
Bağırarak (Screaming)	2
Şımarık Çocuk (Her İsteddiği Yapılan Çocuk) (Spoilt Child)	1
Dürtüsellik (Impulsivity)	1
Anksiyete Bozukluğu (Anxiety Disorders)	1
Sınıftan Kaçma (Escape From Classroom)	1
Anne Baba ayrılığı (boşanma)yaşayan çocuk (Divorce and Child)	1
Genel Toplam	370

Tablo 4'de öğretmenlerin "size göre sorun davranışlar nelerdir?" sorusuna verdikleri yanıtların kategorilere göre dağılımı incelendiğinde; saldırganlık ve alt kategorilerinin 45 öğretmen yanıtı ile ilk sırada, şiddet gösterme ve alt kategorilerinin 38 yanıt ile ikinci sırada, iletişim problemleri ve alt kategorilerinin 31 yanıt ile üçüncü sırada, arkadaşlarına ve çevreye uyum sağlamada zorluk 22 yanıtının ile dördüncü sırada, yalan söylemenin 21 yanıt ile beşinci sırada, tuvalet probleminin 17 yanıt ile altıncı sırada yer aldığı görülmektedir. Öğretmenlerden alınan yanıtlar incelendiğinde; sınıflarında saldırganlık ve şiddet problemlerinin sık görüldüğü söylenebilir.

Tablo 5. Sorun davranışları tanımlamaya yönelik yapılan kategoriler, dağılımları ve örnek ifadeler
(Table 5. The range of categories and sample expressions defined to "problem behaviors" by preschool teachers)

KATEGORİLER (CATEGORIES)	ÖRNEK İFADELER (SAMPLE EXPRESSIONS)
Sorun davranışlara yönelik yapılan tanımlamaların başında "Normal Gelişim Düzeyinin Özelliklerini Göstermeyen (Bilişsel, Duygusal ve Sosyal Yönden" çocuklardır. Bu ifadeye vurgu yapan katılımcıların sayısı 24'dür.	A.96.Bilişsel-sosyal-duygusal gelişimi yaşa uygun olmayan çocuktur. A.15.Çocukların içinde buldukları gelişim dönemine uygun davranışlar ve özellikler sergileyememeleri.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen ikinci özellik "uyum sağlayamayan çocuklar" oluşudur. Toplam 23 katılımcı bu özelliklere vurgu yapmışlardır.	A.20.Girdiği ortamda uyum sağlamakta zorluk yaşayan çocuklar. A.87.Uyumsuz
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen üçüncü özellik "Ailenin tutarsız davranışları" dır.Toplam 17 katılımcı bu özelliklere vurgu yapmıştır.	A.103.Sorunlu çocuklar ailedeki sorunları okula yansıtan çocuklardır. Çocuk öğrendiğini uygular. A.110.Ailenin tutarsız davranışları nedeniyle oluşan olumsuzluklar.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen dördüncü özellik "saldırgan davranışlarda bulunma ve çevresindeki kişilere ve nesnelere zarar verme" dir. Toplam 13 katılımcı bu ifadeleri kullanmıştır.	A.30.Sorunlu davranışı olan çocuk (saldırgan çocuk) etrafa ve kendine sürekli zarar verir. A.94.Saldırgan, hassas, içe dönük çocuklar olarak tanımlarım. A.70.Kendisine veya çevresine zarar veren olumsuz davranışlar.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen beşinci özellik "Hiperaktivite"dir. Toplam 9 katılımcı bu ifadeyi kullanmıştır.	A.99.Hiperaktif, yaramaz, düzensiz, saldırgan olarak. A.102.Dikkatsiz, hiperaktif, kavgacı, okula alışmakta zorlanan çocuk.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen altıncı özellik "İçine Kapanıklıktır" Toplam 8 katılımcı bu ifadeyi kullanmıştır.	A.5.Bu çocuklar zaten genelde içine kapanık ve problemlerini kendileri halletmeye meyillidirler. A.107.Sorunlu olan çocuklar sosyal ortamda uyum sorunu yaşayan, içine kapanık olan çocuklardır.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen yedinci özellik "iletişim kuramama, kişiler arası iletişim yetersizliği, sınıf düzenini bozan davranışlardır. Toplam 7 katılımcı bu ifadeyi kullanmıştır.	A.40.Sınıf içerisinde çok sessiz kalan ve iletişim problemi yaşayan yada sınıf düzenini ve huzurunu bozucu davranışlarda bulunan çocuklardır. A.54.İletişim kurmaya kapalı çocuklar sınıfımın sorun davranış gösteren çocuklarıdır.

Tablo 5'in devamı	
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen sekizinci özellik "dikkat dağınıklığıdır". Toplam 6 katılımcı bu ifadeyi kullanmıştır.	A.98.Dikkat eksikliği yaşayan, uyumsuz, saldırgan olarak tanımlarım. A.107.Sorunlu olan çocuklar sosyal ortamda uyum sorunu yaşayan, içine kapanıklık ve dikkat dağınıklığı gibi.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen dokuzuncu özellik "inatçılık ve kurallara uymayan çocuk" tur. Her ifade için toplam 5'er katılımcı bu ifadeleri kullanmıştır	A.37.Aşırı inatçı ve paylaşmaktan hoşlanmayan. A.56.Kurallara uymayan çocuklardır.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen onuncu özellik "öğretmenin sözünü dinlememe, yemek yeme bozukluğu,sevgi ve ilgiye ihtiyacı olan,istediği her şeyin olmasını isteyen, dikkat çekmeye çalışan" dır. Her ifade için toplam 3'er katılımcı bu ifadeleri kullanmıştır	A.102.Sürekli hareket halinde, yemek yemek istemeyen, okula gelmek istemeyen, ağlama davranışı gösterme. A.72.Bana yani öğretmene ve çevresindeki bir çok bireye ihtiyacı olan, davranışından dolayı etiketlemeden sevgi ve ilgiye ihtiyacı olan çocuk.
Sorun davranışları tanımlamaya yönelik olarak yapılan açıklamalara en çok atfedilen onbirinci özellik "güvensiz, yaramaz, yalancı, sürekli ağlayan, bağımlı yaşayan, duygu ve davranışlarını kontrol edemeyen" dir. Her ifade için toplam 3'er katılımcı bu ifadeleri kullanmıştır	A.88.Güvensiz, saldırgan çocuk A.42.Yalan söyleyen çocuklardır.

Tablo 5'de yer alan öğretmenler tarafından yapılan, sorun davranışları tanımlamaya yönelik ifadeler incelendiğinde; 24 ifade ile ilk sırada **"Normal gelişim düzeyinin özelliklerini göstermeyen (Bilişsel, Sosyal ve Duygusal yönden)"** tanımı, 23 ifade ile ikinci sırada **"uyum sağlayamayan çocuklar"**, 17 ifade ile üçüncü sırada **"Ailenin tutarsız davranışları"**, 13 ifade ile dördüncü sırada **"saldırgan davranışlarda bulunma ve çevresindeki kişilere ve nesnelere zarar verme "** tanımları yer almaktadır. Tanımlardan da anlaşılabilceği gibi öğretmenler karşılaştıkları sorunlu çocuğa göre çeşitli tanımlar geliştirmişlerdir. Tanımlardan da anlaşılabilceği gibi öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlu çocuğa göre çeşitli tanımlar geliştirdikleri söylenebilir.

Tablo 6. Sorun davranışların öncelikli sebeplerine ilişkin dağılım
(Table 6.The range of prior reason according to problem behaviours)

	n	%	
Sorunlu davranışların önem sırasına göre öncelikli sebepleri	1-Aile Tutumları 2-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu 3-Doğuştan getirdiği özellikler	27	24,5
	1-Aile Tutumları 2-Doğuştan getirdiği özellikler 3-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu	16	14,54
	1-Doğuştan getirdiği özellikler 2-Aile Tutumları 3-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu	12	10,90
	1-Doğuştan getirdiği özellikler 2-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu 3-Aile Tutumları	8	7,27
	1-Aile Tutumları 2-Öğretmen Tutumları 3-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu	7	6,36
	1-Aile Tutumları 2-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu 3-Sınıf mevcudu	5	4,54
	1-Aile Tutumları 2-Doğuştan getirdiği özellikler 3-Öğretmen Tutumları	4	3,63
	1-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu 2-Aile Tutumları 3-Doğuştan getirdiği özellikler	4	3,63
	1-Aile Tutumları 2-Öğretmen Tutumları 3-Okulun Fiziksel Koşulları	4	3,63
	1-Aile Tutumları 2-Doğuştan getirdiği özellikler 3-Sınıf mevcudu	4	3,63
	1-Aile Tutumları 2-Öğretmen Tutumları 3-Doğuştan getirdiği özellikler	2	1,81
	1-Aile Tutumları 2-Çocuğun sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel durumu 3-Öğretmen Tutumları	2	1,81
	Yanıt vermeyen öğretmen	15	13,64
	Toplam	110	100

Tablo 6'da yer alan sorun davranışların öncelikli sebeplerine ilişkin dağılım incelendiğinde; %24,5 oranında ilk sırada aile tutumları, çocuğun sosyo ekonomik ve sosyo kültürel durumu ile doğuştan getirdiği özelliklerin, %14,54 oranında aile tutumları,

doğuştan getirdiği özellikler, çocuğun sosyo ekonomik ve sosyo kültürel durumu, %10,90 oranında doğuştan getirdiği özellikler, aile tutumları ve çocuğun sosyo ekonomik ve sosyo kültürel durumlarının yer aldığı görülmektedir.

Tablo 7. Öğretmenlerin "Sorun davranışı olan çocuklarla hangi sıklıkta karşılaşıyorsunuz?" sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı
(Table 7. The range of responds which is answered by preschool teachers "how long are you meeting with problem behaviours children)

	n	%	
Sıklık	Sık sık	39	35,5
	Ara sıra	68	61,8
	Hiç Karşılaşmadım	3	2,7
	Toplam	110	100,0

Tablo 7'de yer alan öğretmenlerin sorun davranışlara hangi sıklıkta karşılaşıyorsunuz sorusuna verdiği yanıtlar incelendiğinde; 39 öğretmen %35,5 oranı ile sık sık karşılaştıklarını, 68 öğretmen %61,8 oranı ile ara sıra karşılaştıklarını, 3 öğretmen ise %2,7 oranı ile hiç karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 8. Öğretmenlerin meslek yaşantıları boyunca baş etmekte zorlandıkları sorun davranışlara ilişkin görüşlerinin kategorilere göre dağılımı

(Table 8. The range of opinion cope with to be forced during professional life of teachers related to problem behaviours according to categories)

KATEGORİLER (CATEGORIES)	n
Saldırgan çocuk	20
Tükürme	3
Vurma	4
Ara Toplam	27
Şiddet gösteren çocuk	3
Kendine zarar veren çocuk	6
Saç koparma	1
Arkadaşlarına zarar veren çocuk	13
Eşyalara zarar veren çocuk	2
Ara Toplam	25
Hiperaktivite	15
Dikkat eksikliği	11
İletişim problemi	3
Öğretmeni dinlemeyen çocuk	1
Çevreye uyum sağlamada güçlük gösteren çocuk	6
Ara Toplam	10
Sınıf kurallarına uymama	9
Sinirli/öfkeli çocuk	8
Küfür etmek	7
İnatçı çocuk	6
Soruya yanıt vermeyen öğretmen sayısı	6
Yalan söylemek	5
Herhangi bir çocukla sorun yaşamadığını ifade eden öğretmen sayısı	5
Bağımlılık	4
Mastürbasyon	4
Paylaşamama	3

Tablo 8'in devamı	
Konuşma bozukluğu olan çocuk	3
Ağlama	3
Kıskançlık	2
Kardeş kıskançlığı	1
Ara Toplam	3
Aşırı gülme ve konuşma davranışları	3
Cinsel sapkınlık	2
Şımarık çocuk	2
Öğrenme güçlüğü	2
Parmak emme	2
Enürezis	2
Gelişim geriliği olan çocuk	1
İçe kapanıklık	1
Ağlayan çocuk	1
Sınıftan/okuldan kaçma	1
Okul fobisi	1
Yeme bozukluğu	1
Tırnak yeme	1
Yeme problemi	1
Otistik çocuklar	1
Uyku problemi yaşayan çocuk	1
Genel Toplam	177

Tablo 8 incelendiğinde, çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin sınıflarında baş etmekte en çok zorlandıkları sorun davranışlara verdikleri cevaplar incelendiğinde; 27 yanıt ile "saldırgan çocuklardır" ifadesinin ilk sırada, 25 yanıt ile "şiddet gösteren çocuklardır" ifadesinin ikinci sırada, 15 yanıt ile "hiperaktivitedir" ifadesinin üçüncü sırada, ve 11 yanıt ile "dikkat eksikliğidir" ifadesinin dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 9. Öğretmenlerin " Bir davranışın sorun davranış olup olmadığına nasıl karar veriyorsunuz? sorusuna verdikleri cevapların dağılımı
(Table 9. The range of the answers are given by the teachers for the question "How do you decide behaviour is it problem behaviour or not?)

	n	%	
Karar Verme Şekli	İçinde bulunduğu gelişim döneminin özelliğini taşıyıp taşımama	8	7,3
	Davranışın sıklığı	7	6,4
	Davranışın süresi	1	,9
	Davranışın hem okulda hem evde görülmesi	5	4,5
	Hepsi	49	44,5
	Gelişim özelliği, davranış sıklığı, davranış süresi, davranışın hem okulda hem evde görülmesi	17	15,5
	Davranışın sıklığı ve davranışın hem okulda hem evde görülmesi	1	,9
	İçinde bulunduğu gelişim döneminin özelliği, davranış sıklığı	5	4,5
	Davranışın sıklığı ve davranışın süresi	1	,9
	Davranışın sıklığı, süresi, okulda ve evde görülmesi	6	5,5
	Gelişim özelliği ve davranış sıklığı	3	2,7
	Gelişim özelliği ve hem okulda hem evde görülmesi	1	,9
	Gelişim özelliği, davranış sıklığı, hem okulda hem evde görülmesi	5	4,5
	Gelişim özelliği, davranış sıklığı ve cinsiyet	1	,9
	Toplam	110	100,0

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin bir davranışın sorun davranış olup olmadığına nasıl karar veriyorsunuz? sorusuna verdikleri cevapların dağılımı Tablo 9 'da verilmiştir. Tablo 9 incelendiğinde öğretmenlerin öncelikle sorun davranışların içinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini taşıyıp taşıymasına, davranış sıklığına, davranışın süresine, davranışın hem okulda hem de evde görülmesine ve cinsiyet özelliklerine dikkat ettikleri görülmektedir.

Tablo 10. Öğretmenlerin sorun davranışı olan çocuklarla karşılaştıklarında uyguladıkları yöntemleri içeren dağılım
(Table 10. The range of the methods applied by the teachers when they met with problem behaviour children)

	n	%	
Sorunlu davranışlarda uyguladığınız yöntem/yöntemler	1-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 2-Aile ile işbirliği yaparım 3-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım	26	23,64
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım 3-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım	12	10,90
	1-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım 2-Aile ile işbirliği yaparım 3-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım	7	6,36
	1-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 2-Aile ile işbirliği yaparım 3-Okul idaresi ile işbirliği yaparım	7	6,36
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 3-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım	7	6,36
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım 3-Çocuğu okul rehberlik servisine yönlendiririm, çünkü bunun öncelikli onların alanı olduğunu düşünüyorum	6	5,45
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım 3-Okul idaresi ile işbirliği yaparım	6	5,45

Tablo 10'unu devamı			
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 3-Okul idaresi ile işbirliği yaparım	5	4,54
	1-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 2-Aile ile işbirliği yaparım 3-Çocuğu okul rehberlik servisine yönlendiririm, çünkü bunun öncelikli onların alanı olduğunu düşünüyorum	5	4,54
	1-Çocuğu kendi haline bırakıp düzelmesini beklerim 2-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 3-Aile ile işbirliği yaparım	4	3,63
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 3-Çocuğu kendi haline bırakıp düzelmesini beklerim	3	2,72
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Çocuğu okul rehberlik servisine yönlendiririm, çünkü bunun öncelikli onların alanı olduğunu düşünüyorum 3-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yap.	3	2,72
	1-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 2-Okul rehberlik servisi ile işbirliği yaparım 3-Aile ile işbirliği yaparım	3	2,72
	1-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım 2-Aile ile işbirliği yaparım 3-Çocuğu kendi haline bırakıp düzelmesini beklerim	2	1,81
	1-Aile ile işbirliği yaparım 2-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım, 3-Çocuğu okul rehberlik servisine yönlendiririm, çünkü bunun öncelikli onların alanı olduğunu düşünüyorum	2	1,81
	Yanıt vermeyen öğretmen sayısı	12	10,90
	Toplam	110	100,0

Tablo 10'da yer alan öğretmenlerin sorun davranışı olan çocuklarla karşılaştıklarında uyguladıkları yöntemleri içeren dağılım incelendiğinde; öğretmenler ilk sırada %23,64'lük oranla *Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım-Aile ile işbirliği yaparım ve Okul rehberlik servisi ile iş birliği yaparım* yöntemlerine, ikinci sırada %10,90'luk oranla *Aile ile işbirliği yaparım- Okul rehberlik servisi ile iş birliği yaparım-Kendi eğitsel yöntemlerimle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışırım yöntemlerine* yer verdiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 11. Öğretmenlerin "sorun davranışlara yönelik ne tür aile katılımı çalışmaları yapıyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı

(Table 11. (The range of the answers are given by the teachers for the question " What kind of family attitudes studies in related to problem behaviours?")

CEVAPLAR	n
Aile ile görüşme	50
Okulda yapılan etkinliklere aileyi dahil etme	28
Sorun davranışlar hakkında aile bilgilendirme toplantıları	24
Ev ziyaretleri	23
Bilgilendirme notları	6
Broşürler/Bültenler	8
Haber mektupları	3
Bilgilendirme panosu	2
Bir uzmandan yardım almalarını önerme	8
Soruya yanıt vermeyen öğretmen	8
Çocuğun evde ailesiyle birlikte yapacağı etkinlikler hazırlama	6
Sorun davranışla ilgili olarak okulda yapılan etkinliklerden aileyi haberdar etme	4
Aile katılım çalışmaları yapardım	2
Aileler ilgili olmadıkları için böyle bir çalışma yapmam	1
Telefon görüşmeleri	1
Genel Toplam	174

Çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin sorun davranışlara yönelik yaptıkları aile katılım çalışmasına yönelik verdikleri cevaplar incelendiğinde; ilk sırada 50 ifade ile *aile ile görüşmenin* , 28 ifade ile *okulda yapılan etki nlere aileyi dâhil etmenin* ikinci sırada, 24 ifade ile *sorun davranışlar hakkında aile bilgilendirme toplantılarının* üçüncü sırada, 23 ifade ile *ev ziyaretlerinin* ise dördüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 12. Öğretmenlerin "sorun davranışlar hakkında nerelerden bilgi ediniyorsunuz?" sorusuna verdikleri cevapların dağılımı
(Table 12. The range of the answers are given by the teachers for the question "What kind resource are you getting knowledge about problem behaviours")

	n	%	
Bilgi Kaynakları	Lisans düzeyinde aldığım derslerden	26	23,6
	Konu ile ilgili kaynaklardan	15	13,6
	Konu ile ilgili düzenlenen hizmet içi eğitim çalışmaları	1	,9
	Diğer	3	2,7
	Lisans düzeyinde aldığım dersler ve konu ile ilgili kaynaklardan	50	45,5
	Lisans düzeyinde aldığım dersler ve hizmet içi eğitim çalışmalarından	9	8,2
	Konu ile ilgili kaynaklardan ve hizmet içi eğitim çalışmaları	6	5,5
	Toplam	110	100,0

Tablo 12'de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin sorun davranışlar hakkında edindikleri bilgi kaynaklarını ilişkin verdikleri cevapların dağılımı incelendiğinde; öğretmenlerin sorun davranışlara ilişkin bilgi kaynakları incelendiğinde genellikle lisans düzeyinde aldıkları dersler ve konu ile ilgili kaynaklardan bilgi edindikleri görülmektedir. Buna bağlı olarak öğretmenlerin lisans düzeyinde aldıkları derslerle yetindikleri kendilerini geliştirme çabası içinde olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 13. Öğretmenlerin okulunuzda rehberlik servisinin yaptığı, sorun davranışlarına yönelik bir çalışma var mı? sorusuna verdikleri cevaplara ait kategoriler

(Table 13. Categories belong to the range of the answers are given by the teachers for the question "Is there any study related to problem behaviours made by the counseling service in your school")

KATEGORİLER (CATEGORIES)	N
Rehberlik servisinin yaptığı çalışma olmadığını ifade eden öğretmen	42
Rehberlik servisinin yaptığı çalışma olduğunu ifade eden öğretmen	29
Öğrenciye yönelik	4
Aileye yönelik	10
Öğretmene yönelik	3
	46
Okulda rehberlik servisinin olmadığını ifade eden öğretmen	27
Soruya yanıt vermeyen öğretmen	7
Okulda rehberlik servisinin sorun davranışlara yönelik çalışma yapıp yapmadığı hakkında bilgi sahibi olmayan öğretmen	4
Genel Toplam	126

Tablo 13'de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin, çalıştıkları okullardaki rehberlik servislerinin sorun davranışlara yönelik yaptığı çalışmalarla ilgili olarak verdikleri cevapların dağılımı yer almaktadır. Tablo incelendiğinde 46 öğretmenin okullarındaki rehberlik servisinin çeşitli boyutlarda yaptığı çalışmalar yaptığını; 42 öğretmenin okullarındaki rehberlik servisinin bu çocuklara yönelik yaptığı herhangi bir çalışma

olmadığını; 27 öğretmenin de okullarında rehberlik servisinin olmadığını ifade ettikleri görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RE COMMENDATIONS)

Araştırma bulgularına dayalı olarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

- Okul öncesi öğretmenleri sorun davranışları öncelikle saldırgan ve şiddet içerikli davranışlar olarak tanımlamışlardır.
- Ankete katılan okul öncesi öğretmenlerinin sorun davranışları olan çocukları öncelikle normal gelişim düzeyinin özelliklerini göstermeyen ve uyum sağlamayan çocuklar olarak tanımladıkları saptanmıştır.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sorunlu davranışların öncelikli sebepleri başında aile tutumlarını belirttikleri saptanmıştır.
- Ankete katılan öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu sorun davranışlarla sınıf içinde ara sıra karşılaştıklarını belirtmişlerdir.
- Okul öncesi öğretmenleri baş etmekte en çok zorlandıkları sorun davranışların başında saldırgan davranışlar, ikinci sırada ise şiddet içerikli davranışlar oluşturmaktadır.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sorun davranışa sahip çocuklarla karşılaştıklarında uyguladıkları yöntemlerin başında aile ile işbirliği yapmak gelmektedir. İkinci sırada ise kendi eğitsel yöntemleriyle çocuğun sorun davranışlarını gidermeye çalışmak yer almaktadır.
- Okul öncesi öğretmenlerin sorun davranışı olan çocuklara yönelik yaptıkları aile katılım çalışmalarının başında aile ile görüşme yapmak yer almaktadır. İkinci sırada okulda yapılan etkinliği aileyi dahil etmek, üçüncü sırada ise sorun davranışlar hakkında aileyi bilgilendirme toplantıları yapmak olduğunu belirtmişlerdir.
- Okul öncesi öğretmenlerinin sorun davranışlar hakkında bilgi edinme kaynaklarının başında lisans düzeyinde aldıkları dersler ve konuyla ilgili kaynaklar yer almaktadır.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak şu öneriler getirilebilir:

- Okul öncesi öğretmenlerinin sorun davranışların tanımı, izlenmesi ve sorun davranışlarına yönelik sınıf içi uygulanabilecek stratejiler hakkındaki bilgi kaynakları arttırılmalı ve bu konuda hizmet içi eğitimler düzenlenmelidir.
- Okul öncesi dönem çocuklarının sorun davranışlarına yönelik erken tanı ve önleme programları planlanmalı ve öğretmenlerin bu programları kendi sınıflarında sistematik bir şekilde uygulanması sağlanmalıdır.
- Okul öncesi dönem çocuklarının sorun davranışlarına yönelik erken tanı ve önleme programları aile bileşenini de içermeli, okul, aile ve öğretmen işbirliğini arttıracak düzeyde hazırlanmalıdır.
- Okul öncesi dönemde sorun davranışların izlenmesi ve sorun davranışlarına yönelik sınıf içi uygulanabilecek stratejiler hakkında daha kapsamlı çalışmaların yapılması önerilmektedir.

NOT (NOTICE)

Bu çalışma 16-18 Ekim 2010 tarihleri arasında Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi'nde gerçekleştirilen 19. Eğitim Bilimleri Kurultayı'nda sözlü bildiri olarak sunulmuş ve bildiri özet kitabında basılmıştır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Arı, M., Bayhan, P. ve Artan, İ., (1995). Farklı Ana-Baba Tutumlarının 4-11 Yaş Grubu Çocuklarında Görülen Problem Durumlarına Etkisinin Araştırılması, 10. YA-PA Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri, ss.23-38.
2. Başar, H., (2001). Sınıf Yönetimi. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
3. Birkan, B., (2002). Çocuklarda Davranış Sorunları ve Başa Çıkma Yolları. Çoluk Çocuk Aylık Anne-Baba-Eğitimci Dergisi, s.17, ss.17-19.
4. MEB, (2006). Okul Öncesi Eğitim Programı (36-72 Aylık Çocuklar İçin).
5. Özbey S. ve Alisinanoğlu F., (2009). Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi(s.494).
6. Sertbaş, N., (2006) İlköğretim Öğrencilerinde Davranış Problemleri ve Yordayan Değişkenler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü(S.8).